

EGMA XALQARO BAHOLASH DASTURLARI IMKONIYATLARI

Fazliddin Batirovich Kurbanov

"Pedagogika va psixologiya" kafedrası katta ukituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada EGRA va EGMA xalqaro baholash dasturlari va ular orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatish haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: xalqaro dasturlar, mustaqil fikrlash, mulohaza yuritish.

Abstract:

This article provides information about the EGRA and EGMA international assessment programs and how to teach primary school students to think independently.

Keywords: international programs, independent thinking, reflection.

So'nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ulkan iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlariga erishilayotganligi barcha sohalarda malakali kadrlar va yetuk mutaxassilarga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Bu o'z-o'zidan o'quvchilarimizning darslarga qiziqish xususiyatini oshirish va o'qituvchilarning har tomonlama ta'lim tarbiyaga e'tiborini kuchaytirishni talab etadi. Yuqoridagi talablarning ta'lim tizimi uchun juda muhim ekanligi, aksariyat xorijiy davlatlardagi kabi ta'lim va fan sohalari rivojlanishini baholash va monitoring qilish orqali ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilg'or tajribalarni sohaga jalb qilish kerakligini anglatadi.

Hozirgi kunda o'quvchilarning o'qish (EGRA) va matematika (EGMA) bo'yicha qobiliyatlarni baholash tadqiqotlarini tizimga tatbiq etish boshlangan.

Mazkur tadqiqotlar boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'zlashtirishini yaxshilash hamda ta'lim jarayonidagi kamchiliklarni aniqlashga yordam beradi.

Ushbu baholash tizimi dunyoning 70 dan ortiq mamlakatlarida qo'llaniladi. Shuningdek, PISA, TIMSS, PIRLS kabi o'quvchilar bilimi darajasini baholash uchun xalqaro tadqiqotlar hamda dasturlar tayyorlash uchun yaxshi vosita hisoblanadi.

EGRA va EGMA tadqiqotlari boshlang'ich sinflarni o'qitishda tizimli bo'shliqlarni tashxislash va ularni hal etishning eng maqbul yechimlarini aniqlovchi, o'qish hamda savodxonlik ko'nikmalarini sinovchi ilmiy asoslangan modellar hisoblanadi.

Bu tadqiqotlar O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan AQShning Xalqaro Taraqqiyot Agentligi (USAID) bilan hamkorlikda olib borilmoqda. Mazkur loyiha 2019 yil 28 sentyabrda XTV va USAID o'rtasida 50 million dollarga imzolangan besh yillik rivojlanish maqsadlari to'g'risidagi bitimning birinchi tarkibiy qismidir.

AQShning O'zbekistondagi elchisi Deniyel Rozenblyumning ta'kidlashicha, EGRA va EGMA boshlang'ich sinf o'qituvchilarning savodxonligi va matematika bo'yicha ko'nikmalarini baholovchi oddiy, arzon va kuchli vositadir. Bu vosita bolaning bilimi, o'qituvchining dars berishi yoki direktorning maktabni boshqaruv ko'nikmalarini tekshirmaydi. Shuningdek, jarayonda o'tish yoki yomon baho bo'lmaydi. Tibbiyot xodimlari bemorga muolaja belgilash, ko'rikdan o'tkazishdan avval uni tekshiradi. EGRA va EGMA esa boshlang'ich sinflarda o'qish hamda matematika bo'yicha ko'nikmalariga baho beradi.

Baholash natijalariga ko'ra yangi o'quv dasturlari, o'qitish uslubi va yondoshuvlar O'zbekiston yoshlarining yaxshi natija ko'rsatishi uchun moslashtiriladi.

EGRA (The Early Grade Reading Assessment) baholash modelining maqsadi boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutq malakalarini rivojlantirish, nutqiy ko'nikma va malakalarini hamda o'qish savodxonligini oshirishdan iborat.

EGMA (The Early Grade Mathematical Assessment) baholash modelining maqsadi 2-4 sinf o'quvchilarining og'zaki hisoblash malakalarini rivojlantirish, mantiqiy fikrlash qobiliyatini o'stirish, matematik savodxonligini oshirishdan iborat.

Boshlang'ich sinflar davomida matematikadan olingan mustahkam poydevor kelajakdagi muvaffaqiyat kaliti hisoblanadi.

Shuningdek, matematika kelajakda ish joyidagi ko'nikmalar va bilimlarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan fandır.

EGMA bolalarning asosiy ko'nikmalarini rivojlantirayotganligini aniqlash imkonini beradi, boshqa matematik ko'nikmalar hosil qiladi va harakatlarni eng yaxshi tomonga yo'naltiradi. Bu esa ta'lim sifatini oshirishda juda muhim.

EGMA quyidagi: raqamni identifikatsiya qilish (raqamni aniqlash); kattalik haqida mulohaza yuritish (raqamlarni kamsitish); raqamlarni tan olish (yo'qolgan raqam); qo'shish va ayirish; birinchi va ikkinchi darajalar va so'z muammolarini o'z ichiga oladi.

Mamlakatimiz buyuk kelajak sari intilib taraqqiy etgan mamlakatlar atoridan munosib o'rin egallab bormoqda. O'sib kelayotgan avlodning ta'lim tarbiyasini takomillashtirish va samaradorligini oshirish, shuningdek o'quvchilarni mustaqil, erkin fikrlashga o'rgatish maqsadida turli dastur va texnologiyalardan foydalanish zamon talabiga aylanib qolmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'limda o'quvchining yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda har xil zamonaviy, xalqaro dasturlardan foydalanish maqsadga muvofiq,

O'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatuvchi, ijodiy tafakkurini rivojlantiruvchi usullarni qo'llab, ularga fan asoslaridan chuqur bilim berish hozirgi zamon boshlang'ich ta'limning asosiy vazifalaridan hisoblanadi. Mazkur vazifalarni amalga oshirish uchun esa boshlang'ich sinf darslarida o'quvchilarning ijodiy ishlarini tashkil qilishda ta'lim texnologiyalari, turli xil metod, usullar va tarqatma materiallaridan foydalanish bilan bir qatorda EGRA va EGMA dasturlari haqida ma'lumotlar berib, ularni dars jarayonida qo'llash ham boshlang'ich sinf o'quvchisining rivojlanishi va kamol topishi, mustaqil fikrlash ko'nikmalarining shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu vaqtgacha ta'limda o'quvchilarni faqat tayyor bilimni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, endilikda EGRA va EGMA dasturlari orqali ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, tahlil qilishlari, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi, shu bilan bir qatorda boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik vazifasini bajaradi. Ta'lim jarayonida o'quvchi asosiy figuraga aylanadi. Buning natijasida o'quvchilar o'z fikrlarini mustaqil va tezda bayon etishga o'rganadilar, o'z ustida ishlash qobiliyati shakllanadi.

O'qish va matematik savodxonlikni yaxshilashga EGRA va EGMA dasturlari yordam beradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining faoliyati va o'quv jarayonidagi kamchiliklarni aniqlashda 70 dan ortiq mamlakatlarida bu reyting qo'llaniladi.

EGRA va EGMA xalqaro baholash dasturi loyihasini amalga oshirish.

Xalq ta'limi tizimida EGRA va EGMA xalqaro baholash dasturlari joriy etilmoqda

USAID bilan hamkorlikda O'zbekiston Respublikasi tizimi. Yuqoridagi xalqaro baholash dasturlari orqali samarali natijalarga erishish uchun, talabalar ham qunt bilan o'qishlari talab etiladi. Doimiy rivojlanish, faol ishtirok etish jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar, badiiy adabiyotning darsliklardan tashqari oqimi, shaxsning yaratilishi uyda kutubxona, nogiron tengdoshlariga yordam berish, axborot manbalaridan samarali foydalanish (kompyuter, telefon, televizor, internet), fan, sport va badiiy to'garaklar, nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llay olish kabi shartlar bugungi kunda muhim omildir. Ushbu faoliyat jarayonida, ota-ona bolani o'rganishga undaydigan va rag'batlantiradigan muhitni yaratishi kerak. Umuman olganda, baholashda bunday xalqaro dasturlarning ishtirok etmasligi va mamlakatimizdagi ta'lim tizimining monitoringi yoki Milliy dasturning yo'qligi talabalarning bilim darajasini, o'zlashtirish darajasi sifatini baholash yoki nazorat qilish hududlar va ish hajmi bo'yicha mavzu. borish va amalga oshirish imkoniyatini cheklash tegishli islohotlarni cheklashga olib keladi. Shuningdek, boshlang'ich va umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim darajasi ta'lim islohotlari sur'atlaridan orqada qolayotgani yaqin kelajakda malakali kadrlar yetishmasligiga olib kelishi mumkin. Xulosa qilib aytganda yuqoridagi vazifalarning o'z vaqtida va sifatli bajarilishi mamlakatimiz ta'lim tizimining xalqaro ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvini ta'minlaydi, sohadagi bo'shliqlarni aniqlashga, yangi vazifalarni belgilab olishga xizmat qiladi. Eng muhimi, o'quvchilar bilimni adolatli va shaffof baholashga erishamiz. Shu bilan bir qatorda endigina shakllanib kelayotgan boshlang'ich ta'lim o'quvchilarini mustaqil fikrlashga, o'z g'oyalarini erkin bayon etishga o'rgatib kelajagimiz uchun mustahkam poydevor yaratamiz.

REFERENCES:

1. MadinaBaxromovna, B., & Gulsanam, K. (2022). Xomiladorlikni rejalashtirishda psixologik tayyorgarlik. *Scientific Impulse*, 1(5), 1867-1873.
2. Turg'unboyeva, A., Badritdinova, M., G'aniyeva, N., & Qayumov, B. (2021, May). Description of the methods of diagnosing the cognitive style of pupils in the educational process. In *E-Conference Globe* (pp. 306-308).
3. Badritdinova, M., Mo'Minova, D., & G'Aniyeva, N. (2021). Kichik maktab yoshdagi bolalarda tafakkur rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 1(Special issue), 433-436.
4. Badritdinova, M. B., & Rustamova, T. N. (2021). Psychological characteristics of development of thinking in students in the educational process. *Science and Education*, 2(2), 331-337.
5. Маруфова, Ю., & Исраил, М. (2023). Comparative analysis of phraseological units with a human component in english, russian and uzbek. *The use of metaphor. СМИ. Язык и культура. Перевод.*, 1(1), 240-245.
6. Isroil, M. (2023). Importance of publicistic style in language development. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 14, 356-360.
7. Isroil, M. (2023). Sociolinguistic analysis of media language: publicistic text development. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)*, 9(3), 166-168.
8. Nodira, M. (2022). Pedagogical and Psychological Features of the Development of Independent Cognitive Activity. *Middle European Scientific Bulletin*, 24, 177-186.
9. Nodira, M. (2022). Pedagogical bases of assessment in primary education. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 11(5), 197-207.
10. Alisherovna, M. N. (2021). Pedagogical and Psychological Features Of The Small School Age.

11. Alisherovna, M. N., & Tokhirjonkyzy, G. G. (2020). The professional development of teachers of primary education, improvement of the professional qualifications and skills. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 9(3), 87-91.
12. Asranbayeva, M. H., & Ibrohimova, G. S. (2023). The first step is the role of the state curriculum in organizing the pedagogical process. *Miasto Przyszłości*, 41, 269-270.
13. Halimjanovna, A. M., & Baxromovna, B. M. (2023). Muammoli ta'lim mustaqil fikrlash omili sifatida. *Science and innovation*, 2(Special Issue 14), 266-270.
14. Xalimjanovna, A. M. (2022). Raising a Child and Preparing Him for Social Life in the Works of Our Great Scientists. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 2(5), 38-41.
15. Xalimjanovna, A. M. (2022). EDUCATION OF CHILDREN IN THE WORKS OF OUR GREAT SCIENTISTS. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 4, 45-49.
16. Eshnazarova, M. (2023, May). Xorijiy tilni mustaqil o'rganishda mobil texnologiyalarning o'rni. *International Scientific and Practical Conference on Algorithms and Current Problems of Programming*.
17. Xalimjanovna, A. M. (2022). THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF PREPARING CHILDREN FOR SOCIAL LIFE IN DISABLED FAMILIES. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 2(5), 39-42.
18. Фаизова, Ф. Ш. (2022). Статейные списки российских посланников в Среднюю Азию XVII в. как лингвистический источник (Doctoral dissertation, автореф. дис... д-ра филос.(PhD) по филол. наукам. Ташкент).
19. Фаизова, Ф. Ш. (2022). ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ И ЭКСТРАЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ В ТЕКСТАХ СТАТЕЙНЫХ СПИСКОВ XVII в. Ответственный редактор, 123.
20. Фаизова, Ф. Ш. (2021). Вопросы изучения статейных списков. *НЗ4 Наука и инновации в XXI веке: Материалы Международной*, 126.
21. Bektemirova, B. B., & Saidjalilova, D. D. (2023). The importance of connective tissue dysplasia in pathological conditions in obstetrics and gynaecology. *Образование наука и инновационные идеи в мире*, 14(2), 44-52.
22. Alimova, F. O. (2024). Interviewing the local population of medicinal plants of the lamiaceae family. *American journal of education and learning*, 3(2), 328-333.
23. Davlyatovna, A. N. (2016). A comprehensive assessment of the treatment effectiveness of bronchial asthma in children with metabolic syndrome. *European science review*, (1-2), 22-24.